

Status på Ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov (STU/USB)

Uddannelsen for unge med særlige behov, som trådte i kraft pr. 1. august 2007, er efterhånden kommet godt i gang – alle kommuner udbyder uddannelsen. Stor stigning i tilgang i 2008, og der forventes stadig øget tilgang i de kommende år.

Af Charlotte Holmer Jørgensen, specialkonsulent, Servicestyrelsen, Videnscenter for Autisme

Den nye lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov trådte i kraft 1. august 2007. Uddannelsen retter sig mod unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, der ikke – selv med specialpædagogisk støtte - har mulighed for at gennemføre en traditionel ungdomsuddannelse herunder erhvervsgrunduddannelsen (EGU). Loven medførte, at unge med særlige behov i dag har et lovfæstet krav på en 3-årig ungdomsuddannelse, efter at de har afsluttet grundskolen, uanset hvor i landet de har bopæl.

Den 3-årige ungdomsuddannelse omtales ofte med forkortelsen STU (særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse) eller USB (unge med særlige behov).

Der er tale om en meget forskelligartet gruppe unge, hvor der er store variationer i behov, udviklingsniveauer samt såvel faglige som sociale kompetencer, og der er således væsentlig forskel på ressourceniveauet hos de unge. På tilsvarende vis dækker forældregruppen også over et bredt spektrum med forskellig grad af ressourcer.

Før loven om ungdomsuddannelsen blev vedtaget, var der andre muligheder for lignende forløb under Lov om Specialundervisning for voksne, hvorfor nogle amter også tidligere havde tilbud til denne gruppe – herunder f.eks. Fyns amt. Disse tilbud er der stadigvæk.

Udfordringer i begyndelsen

Fra 1. august 2007 har der været tale om en implementeringsfase af uddannelsen, hvor de kommunale forvaltninger og Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-vejlederne) har skullet etablere nye arbejds-gange og administrativ praksis med henblik på tilbud om den nye uddannelse samt en effektiv sagsbehandling.

I opstartsfasen har forældrene været nødt til selv at være meget opsøgende, og der har i flere tilfælde været en omvendt informationsrelation, hvor forældrene selv har indsamlet information og givet denne videre til de relevante personer i uddannelses- eller kommunalt regi. Der har været tale om en udvikling i retning af mere formaliserede processer på området, hvor der tidligere har været uklarhed omkring rolle- og ansvarsfordelingen mellem de forskellige professionelle.

Loven blev vedtaget relativt kort tid før dens ikrafttræden og på et tidspunkt, hvor mange af de unge i målgruppen allerede var henvist til andre tilbud for skoleåret 2007/08. Det registrerede antal unge var derfor kun 790 fra 60 kommuner pr. 31. maj 2008.

Implementeringen er ikke forløbet uden forsinkelser. Der har været tvivl om, hvilke forvaltninger der skal betale, der har været kommunal utilfredshed om finansieringen og problemer med at etablere tværgående samarbejde i kommunen og kommunerne imellem. Det er imidlertid nu opfattelsen, at aktørerne på området arbejder aktivt for at få de unge i gang med tilbud. Alle kommuner tilbyder nu uddannelsen.

Uddannelsen går efter i sømmene

Loven er en ny, og der kan blive behov for justeringer. Det er derfor fastsat, at loven tages op til revision

Der har været tale om en udvikling i retning af mere formaliserede processer på området, hvor der tidligere har været uklarhed omkring rolle- og ansvarsfordelingen mellem de forskellige professionelle.

De forløb, der foregår på efterskolerne, er særlig tilrettelagte forløb uden for efterskolelovgivningen.

senest i folketingsåret 2011-2012. Første del af evalueringen er foretaget allerede i maj 2008 på baggrund af blandt andet statistikindsamling og spørgeskemaundersøgelser hos kommunerne samt interviews med unge og deres forældre/pårørende (12 unge – flere under 18 år). Der er mange forhold, der har ændret siden da, hvorfor der ikke anvendes meget materiale herfra til denne artikel. (se noter).

I foråret 2009 vil ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov blive evalueret igen. Elementerne i evalueringen vil være:

- Redegørelserne fra de regionale udviklingsråd, hvor ungdomsuddannelse for unge med særlige behov vil blive behandlet som et særligt tema
- Undersøgelse af, hvilke typer medarbejdere, der indgår i uddannelsesplanerne
- Elevdata, herunder oplysninger om forsørgelsesgrundlag fra UNI-C Statistik & Analyse
- Erfaringer fra satspuljeprojekterne HUG og KLAP (se noter)
- Oplysninger om antal og arten af klagesager inden for ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

På baggrund af evalueringen vil Undervisningsministeren give en redegørelse til Folketingets Uddannelsesudvalg i september 2009.

Undervisningsministeren kom med sin redegørelse til folketinget den 20. maj vedrørende udviklingen på specialundervisningsområdet efter kommunalreformen – herunder også om ungdomsuddannelsen. Redegørelsen er udarbejdet på baggrund af de redegørelser, som regionernes udviklingsråd har udarbejdet. Disse er udarbejdet på baggrund af indberetninger fra kommunerne. Indberetningerne skal foretages, så

man kan følge udviklingen efter kommunalreformen. Ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov er blevet behandlet som et særligt tema.

Danske Handicaporganisationer (DH) har udsendt en pressemeddelelse om redegørelsen. (se noter)

Uddannelse efter behov

Ungdomsuddannelsen består af undervisning og praktiske aktiviteter, herunder botræning og praktik i virksomheder og institutioner. Uddannelsen tilpasses de unges behov, kvalifikationer, modenhed og interesser. Den kan gennemføres på forskellige uddannelsesinstitutioner som efterskoler, højskoler, husholdnings- og håndarbejdsskoler, produktionsskoler, erhvervsskoler, daghøjskoler, værksteder og andre institutioner. De forløb, der foregår på efterskolerne, er særlig tilrettelagte forløb uden for efterskolelovgivningen. Man kan ikke tage 9. eller 10. klasse som en del af et STU-forløb. Undervisningstimetallet udgør 840 timer årligt. Andelen af praktiske aktiviteter, herunder praktik, kan højst udgøre 280 timer årligt. Ved afslutningen af uddannelsen udleveres et kompetencepapir, som indeholder en beskrivelse af de skole- og praktikforløb, den unge har deltaget i.

Antallet af elever vokser stødt

Ved indgangen til skoleåret 2008/09 var der i alt registreret 1.709 elever på ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov. Elevtallene kan sammenholdes med forventningerne ved vedtagelsen af loven. I bemærkninger til lovforslaget er det beskrevet, at ca. 2,3 pct. af en ungdomsårgang svarende til 1.364 pr. årgang ville være i målgruppen for ungdomsuddannelsen.

I et svar på et spørgsmål fra folketingets uddannelsesudvalg den 2. maj 2007 før vedtagelsen af loven svarer Undervisningsministeren at "...det er skønnet, at den årlige tilgang til uddannelsen vil udgøre 1.364 unge. Gennemfører alle et treårigt forløb, vil elevbestanden blive 4.092 årselever".

Antal elever på ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov ved skoleårets start Skoleår\region	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	Samlet
2007/2008	250	129	127	120	63	689
2008/2009	532	190	476	313	198	1709

Kilde: Redegørelse om udviklingen på specialundervisningsområdet efter kommunalreformen - Undervisningsministeren (Bertel Haarder)

Funktionsnedsættelser for elever i ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov i pct. Deltagergrupper	Fordelingen på landsplan
Generelle indlæringsvanskeligheder	49
Udviklingsforstyrrelser	26
Sociale og miljøbetingede vanskeligheder	8
Læse- og skrivevanskeligheder	4
Hørevanskeligheder	0,5
Synsvanskeligheder	0,5
Bevægelsesvanskeligheder	3
Psykiske vanskeligheder	9
Andet	1

Kilde: Redegørelse om udviklingen på specialundervisningsområdet efter kommunalreformen
- Undervisningsministeren (Bertel Haarder)

Fra 2000 til 2007 valgte omkring 0,5 pct. af eleverne i 10. klasse en individuelt tilrettelagt ungdomsuddannelse, som alene omfattede erhvervsgrunduddannelsen (EGU). I 2008 er denne andel steget til 1,7 pct., hvilket primært skyldes den nyoprettede ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. Andelen er i 2009 dog faldet til 0,9 pct. Vi afventer de nye tal fra UNI-C, da vi på nuværende tidspunkt ikke kan sige, hvor mange der har søgt STU'en til næste skoleår.

Elever med forskellige vanskeligheder

I redegørelserne søger man også at få overblik over, hvilke typer af funktionsnedsættelser der lægger til grund for henvisningen til ungdomsuddannelsen. Nedenstående oversigt bygger på oplysninger om 1.428 elever, der er i gang med ungdomsuddannelsen. Som man kan se i diagrammet herunder, er de fleste af de unge, der er visiteret til uddannelsen, unge med generelle indlæringsvanskeligheder og udviklingsforstyrrelser.

I redegørelserne kan man samtidig læse, at der i region Hovedstaden og region Midtjylland er henholdsvis 36 % og 35 % af elever med udviklingsforstyrrelser og henholdsvis 20 % i region Syddanmark og 23 % i Nordjylland, så der er stor forskel på enten efterspørgsel eller visitation i de enkelte regioner. Region Sjælland har i sin rapport ikke et diagram, hvor man kan læse de nøjagtige tal.

Nogle kommuner mener, at der er en vis uklarhed vedrørende målgruppen for uddannelsen. Der er kommet mange udbydere på markedet, men også mange, som ønsker at kunne få tilbuddet. Det er derfor væsentligt hele tiden at være opmærksom på, hvem uddannelsen er rettet imod. Indledningsvis blev der oprettet mange specialtilbud til mange normalt begavede unge med autisme og ikke mange for gruppen af udviklingshæmmede med autisme. De unge med autisme går både i specialtilbud for unge med autisme og i tilbud, hvor der er unge med mange forskellige funktionsnedsættelser.

Kommunen finansierer uddannelsen

Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov er gratis for deltagerne. Uddannelsen finansieres af kommunerne via fastsættelsen af de kommunale bloktilskud (DUT-midler - se note) og satspuljemidler (se note). Der er i perioden fra 2009 til 2012 aftalt at øge bevillingen af satspuljemidler til lov om ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov med 150 mio. kr. årligt oveni de oprindelige overførte 77 mio. kr., så staten i alt har overført 227 mio. kr. til uddannelsen. Det betyder, at kommunerne får yderligere midler til at lave særlige uddannelsesforløb til handicappede unge. Beløbet supplerer de tilskud, som kommunerne i forbindelse med kommunalreformen allerede fra 2007 har modtaget fra det amtslige bloktilskud. Dette beløb svarer til de udgifter, som amterne har afholdt til aktiviteter for målgruppen bl.a. som led i tilbud efter lov om specialundervisning for voksne. Et beløb,

Indledningsvis blev der oprettet mange specialtilbud til mange normalt begavede unge med autisme og ikke mange for gruppen af udviklingshæmmede med autisme. De unge med autisme går både i specialtilbud for unge med autisme og i tilbud, hvor der er unge med mange forskellige funktionsnedsættelser.

der på baggrund af amtslige indberetninger blev opgjort til, hvad der i 2008 prisniveau svarer til ca. 628 mio. Kommunerne skulle dermed via bloktilskuddet være fuldt ud kompenseret for udgifterne i forbindelse med afholdelse af ungdomsuddannelsen.

Beregningerne fra før lovens vedtagelse estimerede, at de samlede amtslige udgifter til målgruppen i 2006 var opgjort til 587 mio. kr. Det blev skønnet, at den årlige tilgang til uddannelsen ville udgøre 1.364 unge, og hvis alle gennemførte et treårigt forløb, ville elevbestanden efter tre år blive 4.092 årselever. Da udgiftsniveauet med udgangspunkt i det særlige tilbud i Fyns Amt blev opgjort til 175.000 kr. pr. årselev, ville det svare til en bruttoudgift på 716,0 mio. kr. Der var tale om en gennemsnitsbetragtning, og det blev understreget, at der er tale om individualiserede uddannelsesforløb. Ud fra de oplysninger, som amterne gav om de hidtidige tilbud, beregnede man derfor, at udgifterne ville udgøre fra godt 100.000 kr. til op imod 400.000 kr. pr. årselev.

Der er på Fyn indgået en entreprenøraftale, hvor de enkelte kommuner indbetaler et aftalt beløb pr. borger i kommunen til finansiering af såvel STU og VSU (Voksenspecialundervisning). Ingen kommuner på Fyn anvender bidrag fra arbejdsmarkedsområdet til finansiering af uddannelsen, hvilket stemmer overens med, at meget få elever er på revalideringsydelse. Dette er en indikering af, at der sjældent er et arbejdsmæssigt sigte med uddannelsen. Udover at anvende de midler, kommunen "duttet" med i det generelle bloktilskud, kommer finansieringen overvejende fra skoleområdet, herefter voksenspecialundervisningen og voksenhandicapområdet, og det mindste bidrag sker fra B&U-området og ekstrabevillinger.

Nogle kommuner mener, at man må forvente en langt højere udgift på området, særligt i de tilfælde, hvor kommunen også skal betale for ophold. De fleste aktører, der tilbyder uddannelsen, har en bodel tilknyttet, som de betragter som værende nødvendig, men som desværre også er en stor udgift for kommunen.

Mange kommuner er usikre på målgruppen og kritiserer mulighederne for forsørgelse under ungdomsuddannelsen. Desuden nævnes det, at udgiftsniveauet

er meget højt, og at der er behov for en forenkling af sagsgangen.

Kommunerne samarbejder med hinanden

Der er tale om et stort tværkommunalt samarbejde – mange elever er visiteret til tilbud i andre kommuner. Kommunerne angiver, at årsagen enten er, at kommunen ikke selv har et tilbud, at en anden kommunes tilbud er mere specialiseret eller, at det er et specielt ønske fra den unge selv og hans familie. Flere kommuner udtaler, at uddannelsen er et godt tilbud, der tilvejebringer og motiverer til tværgående kommunal koordinering af disse unge. Det fremgår af redegørelserne, at mange kommuner har etableret visitationsudvalg, så der er et samarbejdsforum på tværs af sektorforvaltningerne.

Region	Pct. visiteret til tilbud i anden kommune
Hovedstaden	71
Midtjylland	43,4
Sjælland	45,2
Syddanmark	45
Nordjylland	49

Døgn-, fritids- og klubtilbud

En stor andel af eleverne bor samtidig i døgntilbud, men det varierer meget fra region til region. CSV Sydfyn har f.eks. indrettet kollegielejligheder og undervisningslokaler i det tidligere bryghus Carlsminde midt i Nyborg med Nyborg Slot som nabo til elever på den 3-årige ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Region Syddanmark har fokus på at få de unge inddraget i et helhedsorienteret tilbud, der også omfatter fritidstilbud. F.eks. har 8 kommuner koblet særlige fritidstilbud til ungdomsuddannelsen, 2 kommuner har oprettet særlige klubtilbud om eftermiddagen, 5 kommuner tilbyder de unge fritidsaktiviteter i forbindelse med uddannelsen, og Nyborg Kommune har 2

Region	Antal pct. i døgntilbud
Hovedstaden	23,4
Midtjylland	39
Sjælland	46,8
Syddanmark	19,7
Nordjylland	48

tilbud, hvor der er særligt fokus på at skabe et egentligt ungdomsmiljø for eleverne.

I 15 kommuner i region Syddanmark er der samarbejde mellem ungdomsuddannelsen og personalet på den kompenserende voksenundervisning. Det giver fordele som fælles udnyttelse af kompetencer, at de unge kender stedet og dermed er langt mere trygge herved, hvis de skal fortsætte voksenuddannelse. Nogle kommuner har enten tilbuddene beliggende i samme hus, eller samarbejder mellem udbydere af de to tilbud. Personalet oplever på denne måde vidensdeling og gensidig sparring.

Tvivl om forsørgelsesgrundlag

Udviklingsrådene har endvidere forholdt sig til forsørgelsesgrundlaget for de unge i ungdomsuddannelse.

I fire af de fem redegørelser gives der udtryk for, at det er uheldigt, at de unge har så forskelligt et forsørgelsesgrundlag. Det fremhæves, at unge, som har opsparing, eksempelvis en børneopsparing, kommer i klemme, når ungdomsuddannelsen gennemføres med kontanthjælp som led i forrevalidering som forsørgelsesgrundlag. Det foreslås, at der åbnes muligheder for, at de unge kan få SU under uddannelsen. En sådan ændring vil give en ensartethed på tværs og eliminere følelsen af tilfældighed. Som nedenstående tabel illustrerer, er der store variationer regionerne imellem.

Forsørgelsesgrundlag for elever i ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov i pct. Forsørgelsesregion	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland
Under forældres forsørgelse	12	11	16	26	48
Førtidspension	45	34	42	31	17
Kontanthjælp som forrevalidering	40	47	41	38	34
Revalidering	2	4	1	2	0
Andet	1	4	1	3	0
Samlet	100	100	100	100	100

Kilde: Redegørelse om udviklingen på specialundervisningsområdet efter kommunalreformen - Undervisningsministeren (Bertel Haarder)

En UU-vejleder udtaler, at det er et dilemma, at mange er på kontanthjælp, hvilket kan betyde, at der må siges nej til uddannelsen, eller den unge må flyttes til et andet uddannelsesstilbud midt i forløbet. Der kan klages, men afgørelsen kommer ofte for sent, da klagen tager lang tid at behandle. Det er ofte afgørende, om der er mad med i tilbuddet, da kontanthjælpsløbet er så lille.

En leder af et tilbud udtaler, ”at flere af de unge bliver 18 år i forløbet, og for mange kan det være en lang proces at få godkendt en førtidspension, men det er nødvendig, hvis de skal have et botilbud, da disse er forholdsvis dyre. Det kan være svært for en ressource-svag familie”. Hertil skal siges, at en ”førtidspensions-sag” godt kan forberedes før den unge bliver 18 og således træde i kraft den dag, det sker.

En anden leder udtaler, ”Vi har flere sager, hvor elever midt i et forløb bliver taget ud og placeret i et andet tilbud i hjemkommunen. Eleverne anker sagerne og får medhold i klagenævnet for vidtgående specialundervisning, men når afgørelsen kommer et år senere, er løbet kørt. Mange elever kommer i undervisningstilbud, hvor der er andre unge med andre problemer, sociale, adfærdsmæssige osv., hvilket vi erfaringsmæssigt ved er rigtig svært for vores unge”.

De unge er glade for uddannelsesplaner

De unge, som er i gang med ungdomsuddannelsen og har en uddannelsesplan, giver udtryk for stor tilfredshed med denne. Uddannelsesplanen er individuelt afstemt efter deres ønsker og behov og rummer muligheden for, at de kan afprøve deres evner. Uddannelsesplanen revurderes løbende, hvilket opfattes positivt. De unges særlige situation gør det vanskeligt at planlægge et uddannelsesforløb over tre år, og revurderingen opleves at give mulighed for at lave juste-

ringer i overensstemmelse med den unges ønsker og behov undervejs. Det er karakteristisk for flere af de unge, at de ønsker, at ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov skal kvalificere dem til arbejdsmarkedet.

Danmarks Vejlederforening understreger, at udarbejdelse af uddannelsesplaner fordrer oversigt og tilgængelighed af udbuddene både lokalt, regionalt og nationalt. Denne tilgængelighed bør ikke være vilkårlig og baseret på tilfældigt privat initiativ.

En arbejdsgruppe bestående af pædagogisk konsulent Rinze van der Goot og fagkonsulent Preben Siersbæk Larsen fra Undervisningsministeriet og Lone Buch, UU-Skanderborg, Lis Andreasen, UU-Skanderborg og Erling Annesen, UU-Viborg har udarbejdet en skabelon til uddannelsesplanerne til ungdomsuddannelsen. Skabelonen skal ses som et forslag, som kommunerne kan anvende eller lade sig inspirere af i forbindelse med udarbejdelse af uddannelsesplanerne til de unge. Skabelonen kan fås hos pædagogisk konsulent Rinze van der Goot på adressen: Rivan1@uvm.dk eller hentes på uvm.dk.

Helhedstænkning i uddannelsesgarantien

Foreningsfællesskabet Ligeværd driver et projekt finansieret af satspuljemidler under titlen, Helhedstænkning i Uddannelsesgarantien (HUG). Projektets formål er at udvikle metoder og modeller til etablering og gennemførelse af individuelle uddannelsesplaner under lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. Det er ligeledes målet at implementere resultaterne i landets kommuner, dette i samarbejde med KL, vejledere ved UU og uddannelsesinstitutioner. Ligeværd påbegyndte det flerårige projekt i efteråret 2008. Projektet afsluttes i 2011. (se noter)

Afklaringsforløbet afhænger af regionen

I størstedelen af kommunerne er afklaringsforløbet på de i loven angivne 12 uger. I region Midtjylland er der dog store forskelle på den gennemsnitlige varighed af afklaringsforløbet til uddannelsen varierende

Landsforeningen LEV har iværksat et projekt – KLAP, fordi de mener, at unge udviklingshæmmede skal have en reel mulighed for at vælge karriere ligesom alle andre.

fra 0 uger over 4 til 12 uger. I region Sjælland er der tre kommuner, der har afklaringsforløb på henholdsvis 4, 6 og 13 uger. I Syddanmark er gennemsnittet på 10,4 - Langeland har dog 24 uger. I Nordjylland er forløbet typisk 12 uger.

Flere praktikmuligheder

Praktikopholdene er et væsentligt element i ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov. Praktikophold kan foregå i virksomheder og institutioner, og skal give den unge erfaring med arbejdsforhold og samarbejde på en arbejdsplads. Landsforeningen LEV har iværksat et projekt – KLAP, fordi de mener, at unge udviklingshæmmede skal have en reel mulighed for at vælge karriere ligesom alle andre. Projektet vil gennem aktiv dialog med forældre, unge udviklingshæmmede og kommunale ungdomsuddannelsesvejledere, skabe og formidle erfaringer om, hvordan man som ung udviklingshæmmed kan bruge den særlige ungdomsuddannelse til at nå endnu tættere på drømmen om ønskejobbet.

Der er indtil nu kun begrænset erfaring med praktikforløb, siger Region Midt. En anden region siger, at fordelingen viser, at kommunerne sammensætter beskæftigelsestilbuddene bredt, hvilket passer godt sammen med, at der skal laves individuelle forløb i uddannelsen. Region Hovedstaden og region Syd udtaler, at størstedelen af kommunerne benytter fortrinsvist (i prioriteret rækkefølge):

- Revalideringsinstitutioner og beskyttet beskæftigelse
- Beskæftigelses- og dagtilbud til voksne
- Offentlige institutioner m.m.
- Private virksomheder

Korte og lange ventetider

Hovedparten af kommunerne i region Hovedstaden/ Midtjylland oplyser, at der ikke har været ventetid på ungdomsuddannelsen i 2008. I region Sjælland oplyser tre kommuner, at der har været ventetid i 2008 på at modtage et tilbud om ungdomsuddannelsen. En kommune har oplyst, at ventetiden er 12 uger for målgruppen elever med udviklingsforstyrrelser. En anden kommune har oplyst, at ventetiden er visitationstiden på ca. fire uger. I region Syddanmark oplyses det, at der praktisk taget ikke er nogen ventetid. Vejle kommune angiver dog, at der har været 12 ugers ventetid for unge med Aspergers syndrom, hvor elever og forældres ønsker ikke kunne rummes i det eksisterende tilbud. I region Nordjylland oplyser to kommuner, at der har været ventetid på to uger.

De unge er tilfredse med UU-vejlederen

I langt de fleste tilfælde opfattes UU-vejlederens indsats som god og engageret, hvilket vurderes positivt og giver familierne en tryghed i forløbet. (Capacent maj 2008) I Region Sjælland foregår der kompetenceudvikling i UU-centrene, der understøtter en professionalisering af underviserne. Ellers foregår meget af opkvalificeringen af UU-vejledere primært via mindre kurser, der udbydes af forskellige udbydere. Inden for autismeområdet udbyder CVU Storkøbenhavn f.eks. et specialkursus vedrørende ASF (Autisme spektrum forstyrrelser) og ADHD, hvor kursisterne har mulighed for at skrive PD-modulopgave i skoleåret 09/10.

Danmarks Vejlederforening har peget på, at der bør tilbydes UU-vejlederne uddannelse i den anderledes målgruppe (f.eks. kompenserende it-undervisning, tegn til tale, visualiseringsprocesser, tegnsprog m.m.).

Vejledningen kan blive bedre

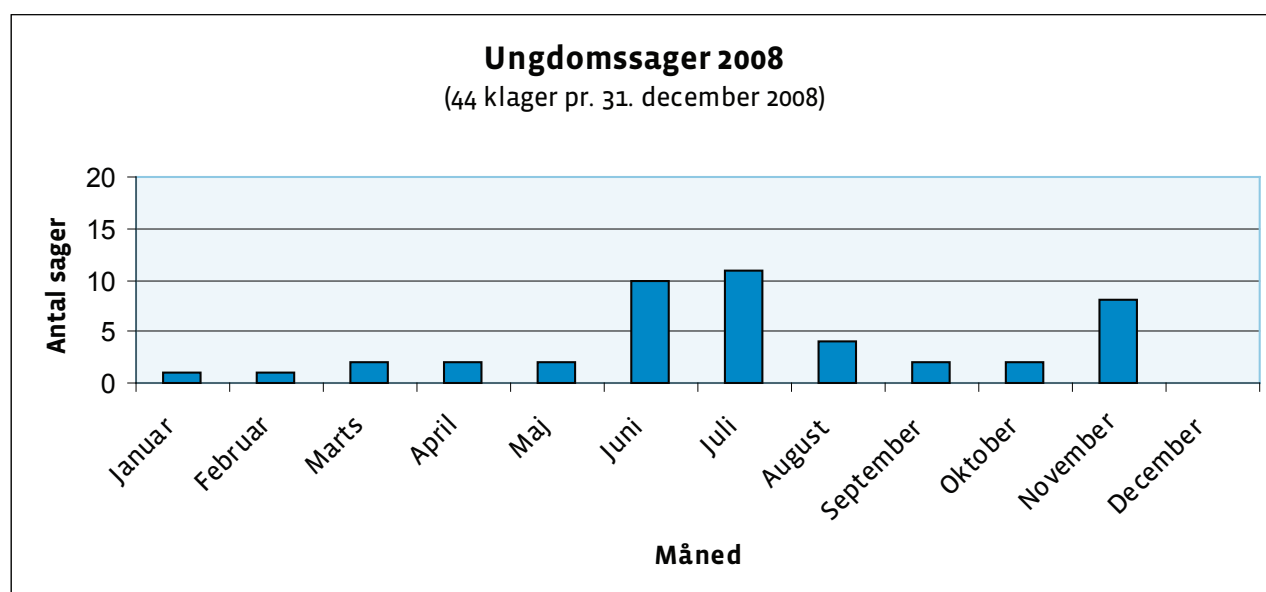
I begyndelsen af februar 2007 udgav EVA en rapport om vejledning til unge om valg af uddannelse og erhverv. Den konkluderede, at vejledningen mangler øje for de unge, der har det største behov for at få støtte til at vælge fremtidig uddannelse og job. Vejledningsreformen fra 2004 havde et mål om, at vejledningen skulle målrettes unge med særlige behov, fx unge der på grund af personlige forudsætninger, etnisk baggrund eller handicap har særlige behov for at få vejledning om valg af fremtidig uddannelse og job. Men evalueringen viste, at de konkrete indsat-

ser i vejledningen p.t. ikke er tilpasset de forskellige grupper af unge. Vejlederne finder det nemlig ofte svært at identificere, hvilke unge der har særlige behov for vejledning, og de vægrer typisk sig ved at prioritere nogle unge frem for andre.

En UU-vejleder fra en større kommune udtaler, at Ungdomsuddannelsen er en yderst individualiseret uddannelse, hvor UU-vejlederen er en central person, der skal stille spørgsmål og krav til uddannelsesstederne på de unge og deres familiers vegne. Det kræver god tid og flere af vejlederne sidder med 100-120 unge, de skal vejlede. Han peger på, at de unge med udviklingsforstyrrelser koster mindst kr. 300.000 om året at etablere uddannelse for, hvilket giver en "omsætning" på kr. 33 mio. kr., så det er vigtigt, at der er tid til god vejledning og mulighed for at specialisere sig og vide noget om målgruppens behov. Han mener, at de unge og familierne ofte er i uddannelsesstedernes "vold". Både fordi det kræver grundigt kendskab til udbyderne for at visitere rigtigt, og fordi træghed i systemet ofte kommer til at betyde, at den unge går tre år det samme sted og ikke flyttes efter behov, som lovens intention byder, nemlig et 3-årigt tilbud brudt op i etårige moduler alt efter ressourcer og behov hos den unge.

Bedre overblik over uddannelsesstilbud

Evalueringsrapporten fra Capacent peger samtidig på, at det er af betydning, at den unge og familien medindrages og har en reel mulighed for selv at være med til at vælge den specifikke uddannelsesinstituti-

Figur 1. Oversigt over modtagelse af klager i ungdomssager fordelt på måneder. Kilde: Klagenævnet for vidtgående specialundervisning

on. I denne proces er skriftligt materiale omkring de forskellige uddannelsesstilbud ønskværdigt. Der er da også mange tilbud, der markedsfører sine tilbud i foldere og på hjemmesider. Nogle kommuner ønsker mere overblik over og synlighed af tilbuddene, og det foreslås derfor at tilbuddene omfattes af Tilbudsportalen, som Servicestyrelsen har ansvaret for (se evt. www.tilbudsportalen.dk).

Flere klagesager

Kommunens afgørelse om ungdomsuddannelsen kan indbringes for klagenævnet for vidtgående specialundervisning. Antallet af klager steg betydeligt i 2007, og er steget igen i 2008. En del af stigningen skyldes, at klagenævnet nu også tager sig af klager over ungdomsuddannelserne for unge med særlige behov og klager over specialundervisning for voksne. Spørgsmålet er, om man kan blive ved med at bruge den forklaringsmodel på det stigende antal klager.

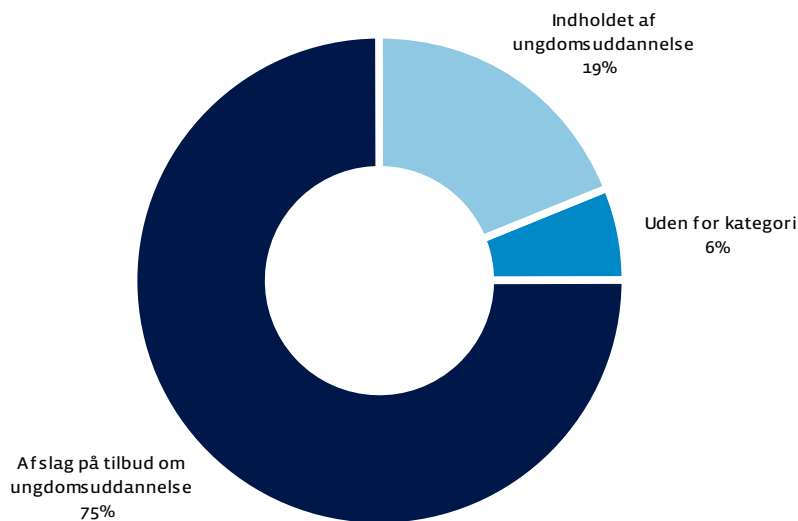
Klagenævnet modtog i 2007 i alt tre klager over afgørelser efter lov om ungdomsuddannelse. I 2008 har klagenævnet modtaget 44 klager. De fleste klager er indgået i juni og juli.

Sekretariatet meddeler os, at de pr. 31. maj 2009 har modtaget 31 sager på ungdomsområdet. Det vil fremgå af klagenævnets rapport i 2010, hvor mange klager, der er indgået og realitetsbehandlet i 2009.

Klagenævnet afsluttede i 2008 16 ungdomssager, hvoraf tre blev realitetsbehandlet. Den hyppigste klageårsag i ungdomssagerne var afslag på ungdomsuddannelse, hvilket var klageårsagen i 75 % af de afsluttede ungdomssager.

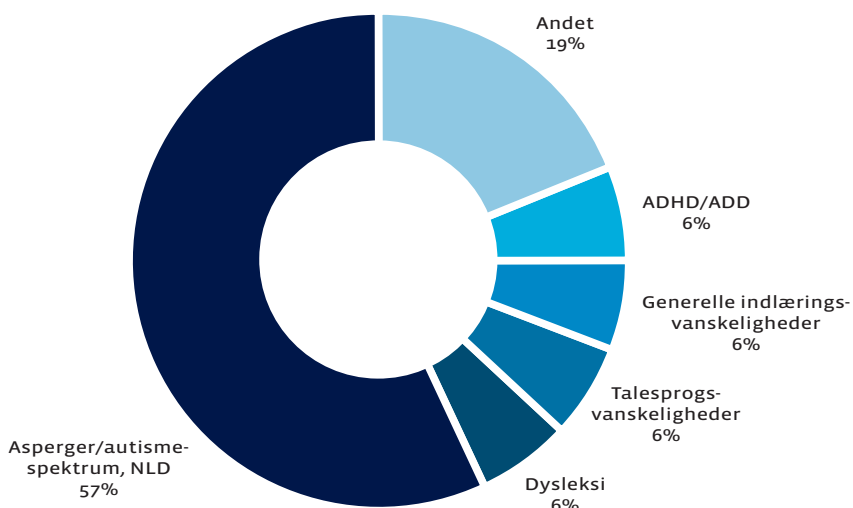
Klagenævnet arbejder på, at der skal komme nogle vejledende meddelelser vedrørende ungdomsud-

Klageårsager i ungdomssagerne (16 sager)

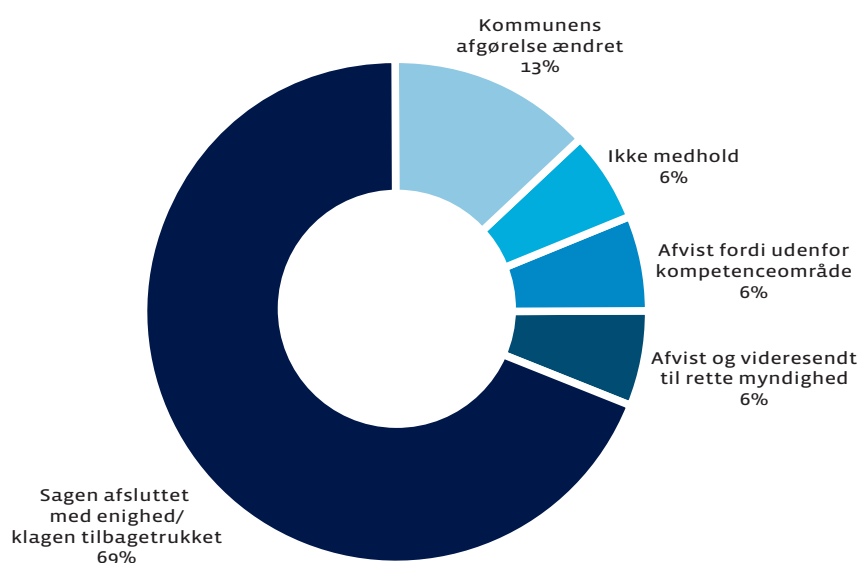
Figur 2. Oversigt i klageres årsager i ungdomssagerne
Kilde: Klagenævnet for vidtgående specialundervisning

Diagnoser i de afsluttede ungdomssager (16 sager)

Figur 3. Diagnoser i afsluttede ungdomssager
Kilde: Klagenævnet for vidtgående specialundervisning

Udfald af de afsluttede ungdomssager (16 sager)

Figur 4. Udfald af de afsluttede ungdomssager
Kilde: Klagenævnet for vidtgående specialundervisning

dannelsen i løbet af foråret 2009. Klagenævnet udsender løbende meddelelser (K-meddelelser), hvor nævnet i kort form beskriver sine principielle afgørelser og vejleder om centrale problemstillinger.

Størstedelen af klagerne vedrørende ungdomsuddannelsen kommer inden for området udviklingsforstyrrelser, ligesom det også er tilfældet i folkeskolesagerne. I ungdomssagerne tegner gruppen sig for 57 %. I 19 % af sagerne, svarende til tre sager, er diagnosen/henvisningsgrunden registreret som "andet". To af disse sager har ikke været realitetsbehandlet i nævnet.

Størstedelen af sagerne (69 %) blev afsluttet med enighed mellem parterne, hvor kommunen valgte at genoptage sagen med henblik på at opnå enighed med klager, før klagenævnet traf en endelig afgørelse, eller kommunerne tilbagetrak klagerne. I 12 % af sagerne, svarende til to sager, måtte klagenævnet afvise. Den ene sag blev afvist og videresendt til rette myndighed, den anden faldt udenfor klagenævnets kompetenceområde.

Klagenævnet realitetsbehandlede i 2008 tre ungdomssager. I to af disse sager blev kommunens afgørelse omgjort, mens nævnet i den sidste sag traf afgørelsen "ikke medhold".

Der er tale om en stigning på 46,1 % i klager på hele klagenævnets område siden kommunalreformen,

hvilket påvirker sagsbehandlingstiden i forhold til tidligere år. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i de afsluttede sager var 135 dage. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i de realitetsbehandlede sager var 164 dage. Klagenævnet har taget en række initiativer for at sikre, at så mange sager som muligt blev behandlet inden skolestart. Klagenævnet øgede f.eks. antallet af møder hen over sommeren og bemanningen på sekretariatet er øget.

Ingen af de interviewede familier (12) i evalueringsrapporten fra Capacent (maj 2008) har indgivet klager i forbindelse med processen omkring ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. Tilsyneladende er ikke alle blevet informeret om klagemuligheden, men der udtrykkes ikke på denne baggrund kritik, da der ifølge familierne ikke har været anledning til at klage. Familierne i evalueringsrapporten giver udtryk for en vis usikkerhed omkring, hvordan det kan påvirke den videre behandling af de unge, hvis de skulle finde på at indgive en klage. Dertil giver de udtryk for, at de oplever, at det er ressourcekrævende at klage. Fraværet af klager kan derfor ikke entydigt tolkes som et udtryk for fuld tilfredshed.

Der henvises til Klagenævnets rapport for 2008, hvis man er yderligere interesseret.

Kilder og noter

Hvad er DUT-midler?

Når Folketinget og regeringen gennemfører regelændringer af bindende karakter for kommunerne, skal det statslige bloktilskud justeres svarende til de udgiftsmæssige konsekvenser for kommunerne. En sådan justering foretages, hvad enten der er tale om love vedtaget af Folketinget eller bekendtgørelser og cirkulærer, der er administrativt fastsat af den enkelte minister. Justeringen benævnes i daglig tale DUT (Det Udvidede Totalbalanceprincip). Det er DUT, der sikrer, at kommunerne får de nødvendige midler tilført, når Folketinget ændrer på regler af udgiftskrævende karakter, som skal føres ud i livet i kommunerne.

Hvad er Satspuljemidler?

Satspuljemidlerne skal anvendes til særligt udsatte. Puljen får løbende tilført penge. Når overførselsindkomsterne reguleres, så gives en procentdel til satspuljemidlerne. Fordelingen af midlerne er besluttet af partierne bag satspuljeforliget. Der laves nye forlig årligt.

Redegørelse om udviklingen på specialundervisningsområdet efter kommunalreformen af Undervisningsministeren (Bertel Haarder) 20. maj 2009
http://www.uvm.dk/~media/Files/Aktuelt/PDF09/090529_redegoerelse_specialundervisning.ashx

Evalueringsrapport Capacent 2008

Den nye ungdomsuddannelse for unge med særlige behov blev evalueret første gang i maj 2008 første gang. Her kan du læse en sammenfatning af hovedkonklusionerne fra de to separate delrapporter "Delrapport over spørgeskemaundersøgelsen" og "Delrapport over de kvalitative interview."

http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Folke/PDF08/E/_evaluering_usb_sammenfatning.ashx -
http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Folke/PDF08/E/080501_evaluering_usb_sammenfatning_derapport_spoergeskemaundersoegelse.ashx

http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Folke/PDF08/E/080501_evaluering_usb_sammenfatning_derapport_kvalitative_interview.ashx

Artikel/ Notat om uddannelsen juli 2008

http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Folke/PDF08/N/2008_notat_usb_uddybende.ashx

Informationsfolder med Ungdomsuddannelsen for Unge med Særlige Behov

Undervisningsministeriet har lavet en informationsfolder rettet mod de unge og deres forældre/pårørende om ungdomsuddannelsen for unge med særlige be-

hov. Folderen er i trykt form sendt til samtlige centre for Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), som kan dele den ud i forbindelse med vejledningen af de unge og forældrene

<http://pub.uvm.dk/2008/usb/documents/usb.pdf>

Vejledningsmateriale til ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (USB) – marts 2009

http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/USB/090306_vejledning_usb.ashx

Nyhedsbrev 1. maj 2009 om ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov

<http://www.uvm.dk/service/Nyhedsbreve/09/Maj/Nyhedsbrevusb090501.aspx>

Danske Handicaporganisationer (DH) pressemeddelelse om redegørelsen på specialundervisningsområdet

<http://www.handicap.dk/dokumenter/pressemeddelelser/kommunale-redegorelser-uden-overblik>

Klagenævnet for vidtgående specialundervisningsrapport 2008

http://www.klagenaevnet.dk/~media/Naevnet/Aarsrapport_2008/Endelig%20udgaveII.ashx

Vejledning om valg af uddannelse og erhverv – Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)

<http://www.eva.dk/projekter/2006/vejledning-om-valg-af-uddannelse-og-erhverv/projektbeskrivelse-vejledning-om-valg-af-uddannelse-og-erhverv>

LEV's Satspuljeprojekt KLAP

<http://www.projektklap.dk/1.2/front/>

Ligeværds Satspuljeprojekt HUG

<http://www.ligevaerd.dk/759>